

Andrei Tarkovski

Çağdaş Rus sinemasının dehası olan Andrei Tarkovski (1932-1986) için "zamanımızın en önemli yönetmeni" diyor Ingmar Bergman. Tarkovski'nin filmlerinin düşsel niteliği ve tümüyle özgün ve akıldan çıkmayan görüntüleri dünyanın dört bir yanındaki ciddi film izleyicilerini büyüledi. Birçok eleştirmen onun çok kişisel vizyonunu yorumlamaya çabaladıysa da o hep erişilmez olarak kaldı.

Andrei Arsenyevich Tarkovski 4 Nisan 1932'de Moskova'nın 500 kilometre kuzey doğusunda, Volga Nehri'nin üzerindeki Zavrzhye'de doğdu. Tarkovski ailesinin üyeleri Rus entelijensiyası arasında bulunuyordu. Babası Arseni, bir şair ve çevirmendi. Annesi Maria İvanovna, Moskova'daki Devlet Yayınevi'nde editörlük yapıyordu ve aynı zamanda bir tiyatro oyuncusuydu. Tarkovski'nin Marina adında, sonradan dilbilimci olan, kendinden daha genç bir kızkardeşi vardı. Tarkovski dört yaşındayken annesiyle babası birbirinden ayrıldı ve sonradan da boşandılar. Babası iki kez daha evlenirken, annesi bir daha hiç evlenmedi. Bu ayrılık Tarkovski'de derin bir travma yarattı. Tarkovski bunu sonradan otobiyografik filmi *Ayna*'da irdeleyecekti. Tarkovski ve kızkardeşi annesi ve anneannesi ile birlikte yaşadı.

II. Dünya Savaşı sırasında Tarkovski ve ailesi Yuryevets'de yaşadılar ama savaşın bitmesiyle Moskova'ya döndüler. Maria İvanovna çocuklarına sanat sevgisi aşılama çalıştı. Tarkovski önce resim, edebiyat ve müzik çalıştı. Başlangıçta klasik Rus bestecilerinden çok hoşlandıysa da sonradan Alman bestecilerine ve özellikle de Bach'a büyük bir hayranlık duymaya başladı.

Gençken, babasının o zamanlar

Katiller / 1956

Tarkovski öğrencilik yıllarında çektiği “Katiller” adlı filmde müşterilerden biri rolünde.

Katiller Tarkovski'nin ilk yönettiği film. 1956 yılında Devlet Sinema Enstitüsünde öğrenci olduğu dönemde öğrenci arkadaşları Marika Beiku and Aleksandr Gordon ile birlikte çektikleri bu film Ernest Hemingway'in 1927 yılında yazdığı kısa bir öykünün uyarlaması.

Film okulundaki ekipmanların yetersizliğinden dolayı öğrenciler iki veya üç kişilik gruplar halinde çalışıyorlardı. Andrei Tarkovski ve Aleksandr Gordon, Marika Beiku'dan kendileri ile birlikte çalışmalarını istediler. Ernest Hemingway'in kısa öyküsünü uyarlama fikri Tarkovsky'nindi. Bütün roller okul öğrencileri tarafından oynandı.

Beiku, Gordon ve Tarkovski okulun stüdyosunda bir Amerikan barı oluşturdular. Sahne malzemeleri öğrenciler tarafından evlerinden, akrabalarından ve arkadaşlarından temin edildi. Film öğrencilerin hocası Mikhail Romm tarafından büyük takdir topladı.

için büyük bir yakınlık duyuyor ve bu da annesinin otoritesine karşı doğal isyanını ateşliyordu.

Film okulu

Tarkovski 1951 yılında liseden mezun olduktan sonra Moskova'daki Doğu Çalışmaları Enstitüsüne girerek Arapça çalıştı. Ama ikinci yıl buradan ayrılarak Sibiry'a da bir jeolojik expedisyonunda çalışarak vakit geçirdi ve burada hangi mesleğe yöneleceğine karar verdi. 1954'te Moskova'ya döndüğünde Devlet Sinema Enstitüsüne girdi. 500 aday arasından seçilen 15 kişiden biri olan Tarkovski burada ünlü film yönetmeni Mikhail Romm'dan ders aldı.

1957 yılında sınıf arkadaşı olan ve yönetmenlik çalışırken sonradan oyunculukta karar kılan Irma Rausch ile evlendi. 1962'de çocukları Arseni dünyaya geldi. Öğrenci olarak başkalarıyla işbirliği içerisinde iki film yönetti: Ernest Hemingway'in kısa öyküsüne dayanan *Katiller* ve 1959 yılında Sovyet televizyonunda yayınlanan bir belgesel-drama olan *Bugün Kimseye İzin Yok*.

Kendi başına yönettiği ilk filmi 1960 yılında çektiği mezuniyet filmi olan ve yüksek notlar aldığı *Silindir* ve *Keman*'di. Bu Sovyet-gerçekçi gelenekte oldukça konvansiyonel bir film, ama 46 dakikalık

Bugün Kimseye İzin Yok / 1959

Tarkovski'nin ikinci filmi olan *Bugün Kimseye İzin Yok* yönetmenin Devlet Sinema Enstitüsünde öğrenci arkadaşı Aleksandr Gordon ile 1959 yılında çektiği bir film.

Trakovsky filmlerinin tersine bu film bir Sovyet propaganda filmidir. Tarkovski'nin diğer öğrencilik filmi olan *Katiller*'e nazaran bu film daha büyük bir bütçeyle çekildi. Film, Nazi Almanyasının 2. Dünya Savaşı sonunda teslim oluşunun yıldönümünde televizyonda gösterilmek için çekildiğinden, bütçenin bir kısmı Sovyet televizyonu tarafından karşılandı. Bütçenin büyüklüğü sayesinde ana rollerde Oleg Borisov, Leonid Kuravlyov ve Stanislav Lyubşin gibi profesyonel oyuncular kullanılabilirdi. Film 3 aylık bir süre içerisinde Kursk'ta çekildi ve yayına hazırlanması bir 3 ay daha aldı.

Filmin Konusu

Bir kasabada inşaat işçileri II. Dünya Savaşından kalma bombalar bulurlar. Bir ordu birimi bombaların bertaraf edilmesi için sevk edilir. Bombaların patlatılması şehirde büyük hasara neden olacağından ordu birimi bombaları güvenli bir bölgeye taşımak zorundadır. Bütün bir kasaba boşaltıldıktan sonra askerler bombaları tek tek güvenli bölgeye taşırlar. Bu tehlikeli görev sırasında bombaların bazılarının patlamasına ramak kalır. Sahnelerden birinde kahraman bir asker diğer askerleri kurtarabilmek için bombalardan birini kapar ve kamyonun altına atar. Film kasaba halkının dönmesi ve bombaların güvenli bölgede patlatılmasıyla sona erer.

Silindir ve Keman / 1960

Tarkovski'nin Sinema okulundaki bu mezuniyet filmi onun tek başına yönettiği ilk filmidir. Senaryosu Andrei Konçalovski ve Andrei Tarkovski'ye ait bu film küçük bir çocuk olan Saşa (Igor Fomçenko) ve bir silindir sürücüsü olan Sergey (Vladimir Zamanski) arasındaki arkadaşlığın öyküsüdür.

bu film o dönemki öğrenci filmlerinden daha uzundu.

Tarkovski o dönemde bilinmeyen bir sinema öğrencisi olduğu halde fotoğraf yönetmeni olarak tanınmış bir isim olan Sergey Urusevski ile birlikte çalışmayı istedi. Urusevski bu teklifi kabul etmeyince Tarkovski Vadim Yusov ile birlikte çalıştı. Yusov, Tarkovski'nin sonraki iki filmi olan *İvan'ın Çocukluğu* ve *Andrei Rublev* filmlerinin kameramanlığını da üstlenecek olan kişiydi. Sonunda, film büyük bir başarı elde etti. Tarkovski bu filminden aldığı çok

yüksek notlarla mezun olurken, Rus basını da Tarkovski'nin bu filminden övgüyle söz etti.

İlk başarılar

Tarkovski'nin ilk uzun metrajlı filmi *İvan'ın Çocukluğu* oldu. 1962 yılında tamamlanan

İvan'ın Çocukluğu / 1962

İvan'ın Çocukluğu filminin arkaplanı II. Dünya Savaşı'nda işgalci Almanlar'a karşı direnen Sovyet ordusunun Doğu Cephesi'dir. Filmin öyküsü sık sık geri-dönüşlerle lineer olmayan bir yapıya sahiptir.

Filmin ana karakteri 12 yaşında Rus bir çocuk olan İvan'dır (Nikolai Burlayev). Bir dizi düş sahneleri ve farklı karakterlerin konuşmalarından İvan'ın anne ve babası ve kızkardeşinin Alman askerleri tarafından öldürüldüğünü anlarız. Kaçmayı başaran İvan bir partizanlar grubuna katılır. Bir süre sonra grup Alman askerleri tarafından ormanda kısırılır. Partizanlar İvan'ı Almanlar'ın elinden kurtarmak için onu bir uçağa bindirirler. Kurtulan İvan yatılı okula gönderilir. Ama buradan kaçarak Gryaznov (Nikolai Grinko) komutasındaki bir ordu birimine katılır.

İvan orduda ileri cephede savaşmaya karardır. Boyunun küçüklüğünden yararlanarak yetişkinler için uygun olmayacakkeşif görevlerini başarıyla yerine getirir. Sonunda Gryaznov ve diğer askerler onu askerî okula göndermek isterler. Ama İvan buna karşı inatla direnir. Filmde İvan'ın savaşma kararlılığının ailesinin intikamını almak istemesinden kaynaklandığını anlarız.

Filmin çoğu, cephedeki bir yeraltı sığınağında geçer. Burada, subaylar gelecek emirleri beklemekte,

film Tarkovski'ye çok geçmeden uluslararası bir ün sağladı.

İvan'ın annesi rolünü Tarkovski'nin karısı Irma Rausch'un oynadığı bu filmde, ailesinin savaşta kaybeden bir çocuğun cephede geçen yaşamı sergilenir. Vladimir Bogomolov'un 1957'de yazdığı *İvan* adlı

ölümden korkmakta, saldırılar planlamakta ve ıvır zıvır konulardan konuşmaktadırlar. Bu sırada İvan sabırsızca bir sonraki keşif görevini beklemektedir. Filmin sonuna doğru askerler ve İvan cephenin ötesine tehlikeli bir keşif girişiminde bulunurlar. Grubun önünden giden İvan hiçbir iz bırakmadan kaybolur.

Filmin son sahnelerinde Nazilerin yenilmesinin ardından Sovyetler'in Berlin'e girdikleri görülür. İvan'ın eski subay arkadaşlarından biri bir Nazi hapishanesi bulur. Buradaki bir belgeden İvan'ın Almanlar tarafından yakalanıp idam edildiği anlaşılmaktadır. Subay, infaz odasına vardığında, İvan'ın çocukluğuna ait son bir geri dönüş görürüz: İvan günışığının altında bir kumsalda kızkardeşinin arkasından koşmaktadır. Filmdeki son görüntü kumsaldaki ölü ağaçtır.

kısa öyküden uyarlanan filmin senaryosu Mikhail Papava tarafından yazıldı. Büyük ölçüde Dinyeper Nehri yakınlarındaki Kaniv'de çekilen filmde, cennetsi düş sahneleriyle gösterilen İvan'ın yitik çocukluğu savaşın yarattığı yıkımla karşıtlık içerisinde.

Rusya'daki ilk resmî gösteriminde büyük ilgi toplayan bu film uluslararası alanda da büyük bir başarı kazandı. 1962 Film Festivali'nde Altın Aslan ödülü'nü kazanan film aynı zamanda Ingmar Bergman, Sergei Parajanov ve Krzysztof Kieslowski gibi ünlü sinemacılar ve Jean Paul Sartre gibi entellektüellerden çok büyük övgüler aldı.

Bu başarıdan sonra Tarkovski ikinci uzun metrajlı filmi *Andrei Rublev* üzerine çalışmaya başladı. Tarkovski ve sinema okulundan arkadaşı senarist Andrei Mikhalkov Konçalovski filmin çekimi başlamadan önce iki yıl boyunca senaryo üzerinde çalıştılar.

Ortaçağ Rus keşişi ve ikon ressamı Andrei Rublev'in mücadeleleri hakkında olan bu film aynı zamanda barbarlık karşısında sanatın zaferini, Andrei Rublev'in ruhanî yolculuğunda kişileşen insanlığın ruhanî doğasının bir yönü olarak sanatın işlevi ve sanat fikrinin sıradan insanların yaşamlarıyla derinden bütünleşmesi anlatıyor. Sovyet hükümeti filmin yüzeyinin hemen altında yatan alegorik eleştiriyi

Andrei Rublev / 1966

Andrei Rublev yedi bölümden ve ana filmle gevşek bir şekilde ilintili bir prolog ve epilogdan oluşuyor. Ana film yaşamının çeşitli bölümleri boyunca büyük ikon ressamının hayatını anlatıyor. Filmin arkaplanını 15. yüzyıl Rusyası oluşturuyor. Bu dönem çalkantılarla dolu ve rakip prenslerin mücadeleleri ve Tatar işgalleri bu dönemi karakterize ediyor.

Prolog: Filmin prolog bölümü bir sıcak hava balonu gezisi için hazırlıkları gösteriyor. Balon bir kilisenin çatısından havalanır ve altında balona bağlanmış olan Yefim isimli bir adam vardır. Adam havadan gördüğü manzaradan büyük keyif duyar ama balonun yere çakılmasını önleyemez. Yefim birkaç yaratıcı karakterin ilkidir, umutları kolaylıkla suya düşen cüretkâr hayalperesti temsil eder.

Soytarı, Yaz 1400: Andrei (Anatoly Solonitsyn), Danil (Nikolai Grinko) ve Kirill (Ivan Lapikov) iş arayan gezici keşişlerdir. Her üçü de farklı yaratıcı karakterleri temsil eder. Andrei gözlemcidir, insanlardaki iyiyi arayan ve korkutmak değil esin vermek isteyen hümanist bir sanatçıdır. Danil içe kapanmıştır ve yaratıcılığa kendini-gerçekleştirme kadar meyilli değildir. Kirill yetenekten yoksundur ama ünlü olmak için çaba harcar. Kiskançtır, bilgichtir, çok zeki ve kavrayışlıdır. Bu üç keşiş uzun yıllar yaşadıkları Andronikov Manastırından henüz ayrılmışlardır. Sağanak yağarken bir çiftlik ambarına sığınır. Burada bir soytarı (Rolan Bykov) grup köylüyü eğlendirmektedir. Soytarı sivri dilli ve müstehzi bir devlet düşmanıdır. Hayatını, sert ve ağza alınmaz toplumsal yorumlarıyla ve Boyarlar'la dalga geçerek kazanmaktadır. Bir süre sonra bir grup asker tarafından yakalanır ve fena halde hırpalanır.

Yunanlı Theopanes, Yaz-Kış-Bahar-Yaz 1405-1406: Üç keşiş Andronikov Manastırı'na geri dönmüştür. Yunanlı Theophanes (Nikolai Sergeev) Moskova'daki Müjde Katedrali'nin resimlerle süslenmesinde kendisine yardım etmesi için Andrei'ye bir haberci yollar. Yunanlı Theophanes bilinen bir sanatçıdır, sinizmi ve düş kırıklığı içerisinde sanatı daha çok bir zanaat ve sıkıcı bir iş olarak görmektedir. Hem Danil hem de Kirill, Andrei'nin gördüğü bu takdir karşısında bozulurlar. Danil Andrei'ye eşlik etmeyi reddeder, ama ona iyi dileklerde bulunur. Kirill kiskançlık ve büyük bir öfke içindedir ve manastırı din dışı dünya için terkeder. Andrei çırağı Foma (Mikhail Kononov) ile Moskova'ya doğru yola çıkar. Foma bir diğer yaratıcı karakterdir, içsel ikilemleri olmayan pratik kafalı ticarî sanatçıyı temsil eder. Ama yine de Andrei ile iyi geçinecek kadar derin düşüncelidir.

Tatil, 1408: Bir gece yürüyüşü sırasında Andrei bir grup çıplak paganla karşılaşır. Kutlamalarında tensel zevkler ve şehvet vardır. Andrei gördüğü ritüellerden etkilenir. Bu sırada paganlar tarafından yakalanarak bir çarımha bağlanır ve sabah olunca suda boğulmakla tehdit edilir. Marfa adında, üzerinde yalnızca pelerini olan bir kadın (Nelly

gözden kaçırmadı ve *Andrei Rublev* 1971 yılına kadar Sovyetler Birliği'nde gösterilmedi. Ama bu sırada eleştirmenler filmi bir şaheser olarak nitelediler. 1969 yılında film Cannes Film Festivali'nde yarışma dışında gösterildi ve Federation Internationale de la Presse Cinematographique (FIPRESCI) ödülünü aldı. 1971'de ise Fransız Sinema Eleştirmenleri Sendikası tarafından en iyi yabancı film seçildi.

Tarkovski filmi siyah-beyaz olarak çekti ama filmin epilog bölümünde, Andrei Rublev'in 15. yüzyılda yaptığı gerçek ikonalar gösterilirken renkli film kullandı. Filmin bu şekilde gerçekliğe yerleştirilmesi hikayeyi etkili bir şekilde sonlandırmaktadır.

Andrei Rublev üzerine çalışırken, Tarkovski filmdeki meczup kadını oynayan karısından ayrıldı ve oyuncu Larissa Pavlovna Yegorkina ile birlikte yaşamaya başladı. Tarkovski ve Yegorkina 1970'de evlendiler ve aynı yıl çocukları Andrei doğdu.

Bilim-kurgu ve Otobiyografi

Bu sıralarda Tarkovski, Polonyalı bilim-kurgu yazarı Stanislaw Lem'in 1968 yılında yazdığı *Solaris* adlı romanından aynı adla uyarladığı filmi üzerine çalışmaya başlamıştı.

Snegina) Andrei'ye yaklaşır. Üzerindeki pelerini yere atar, Andrei'yi öper ve onu serbest bırakır. Ertesi sabah Andrei bir kayıkla bölgeden uzaklaşırken, bir grup asker paganları kısıtır. Marfa nehre doğru koşarak kaçmaya çalışır ve Andrei'nin kayığının yanına kadar yüzerek uzaklaşır. Andrei onu görmezden gelir.

Hesap Günü, Yaz 1408: Andrei ve Danil Vladimir'de bir kilisenin süslemesinde çalışmaktadırlar. Andrei'nin kendine ilişkin şüphelerinden dolayı aylardan beri iş ilerlelemektedir. Danil'e kendi resimlerinden tiksindiğini ve insanları korkutmak istemediği için Hesap Günü gibi bir konu üzerinde resim yapmadığını söyler. Vardığı sonuç bir sanatçının işi için gereken zihinsel dinginliğini kaybetmiş olduğudur. Büyük Prens için çalıştığı zamanı bir geri dönüşle hatırlar. Kendisini hoşnutsuz eden zanaatçıların gözlerini çıkartmıştır. Geridönüş bittiğinde meczup bir kadın olan Durochka (Irma Raush) kiliseden içeri girer. Onun akıldan yoksunluğu ve masumiyeti Andrea'nın zihninde bir şölen resmi yapma fikri uyandırır.

Saldırı, Sonbahar 1408: Büyük Prens Litvanya'dayken, Büyük Prens'in kardeşi ve bir grup Tatar Vladimir'e saldırır. İşgal ve bunun sonucundaki katliam ayrıntılı bir şekilde gösterilir. Ünlü sahnelerden birinde bir mızrak saplanan bir atın merdivenlerden düşüşü görülür. Bir diğer ünlü sahne yakılan bir ineği gösterir. Tatarlar kiliseye girerler. Andrei bir Rus'u öldürerek Durochka'ya tecavüz etmesini önler. Bu olaydan sarsılan Andrei kendinden şüpheye düşer ve resim yapmayı bırakarak sessizlik yemini eder.

Hayırseverlik, Kış 1412: Andrei bir kez daha Andronikov Manastırı'ndadır. Ne resim yapmakta ne de konuşmaktadır ve Durochka'yı yanında

tutmaktadır. Yıllardır ortada görünmeyen Kirill çıkagelir ve içeri alınmasını ister. Başkeşiş onun geri dönmesine izin verir ama Kutsal Kitabı onbeş kez yazmasını şart koşar. Bir gün Tatarlar yolculukları sırasında manastırda dururlar. Tatarlardan biri Durochka'yı sekizinci karısı olarak yanında götürür.

Çan yapımı, Bahar-Yaz-Kış-Bahar 1423-1424: Bir çan yapımına tanık olduğunda Andrei'nin yaşamı altüst olur. Çan yapımcısı ölmüştür. Oğlu Boriska (Nikolai Burlyayev) adamlara yalan söyleyerek çan yapmanın sırrını bildiğini söyler. Boriska bir diğer yaratıcı karakterdir. Kendi önemini ve elindeki işin zorluğunun farkındadır. Doğal yetenek ve saf inancın bileşimiyle yaratılabilen yeteneği vardır.

Boriska çukurun kazılması, kilin seçilmesi, kalıbın yapılması, fırınların yakılması ve çanın yukarı çekilmesi sırasında talimatlar verir. Ve açılış töreni sırasında çanın kusursuz bir şekilde çalması üzerine gözyaşları içerisinde olduğu yere yığılır. Töreni izleyen Andrei sessizlik yeminini bozar ve çocuğa birlikte gitmeleri gerektiğini söyler: "Sen çan yapacaksın ve ben ikonlar yapacağım."

Epilog filmin tek renkli olan bölümüdür. Bu bölümde Andrei Rublev'in çeşitli ikonlarından ayrıntılar gösterilir. Son sahnede ikonlar soluklaşırken yağmur sırasında bir nehirdeki dört at belirir.

Tarkovski'nin bu proje üzerinde çalışmasının iki nedeni vardı. Birincisi, Lem'in yapıtlarının hayranıydı. İkinci olarak, son filmi *Andrei Rublev* rafa kaldırılmıştı ve *Beyaz, Beyaz Bir Gün* adlı senaryosu geri çevrilmişti (bu senaryo sonradan 1976 yılında çekilen *Ayna* filmi olacaktı). Ve Tarkovski'nin yeni bir işe ve paraya ihtiyacı vardı. Sovyetler Birliği'nde popüler ve saygı duyulan bir yazar olan Lem'in romanına dayanan bir film projesi bu çerçevede doğal bir seçimdi.

Tarkovski bu proje sırasında Lem'le birlikte çalıştı. Senaryonun ilk versiyonunu senarist Fridrikh Gorenştein ile birlikte 1969 yazında yazdı. İlk senaryo taslağında filmin üçte ikisi Dünya'da geçiyor ve Kris Kelvin'le eski karısı Hari'nin geçmişteki ilişkileri üzerine yoğunlaşıyordu. Bu versiyon hem Lem hem de Mosfilm'deki komite tarafından eleştirildi. Son çekim senaryosunda dünyada geçen sahneler iyice azaltıldı. Ve Kris Kelvin'le ikinci karısı Maria arasındaki ilişki tümüyle kaldırıldı.

Lem, kitabında insan biliminin insan idrakinin ötesinde olan bir yabancı yaşam biçimiyle başa çıkamayışını betimlerken, Tarkovski, Kelvin'in karısına yönelik duyguları ve uzay araştırması sırasında insanın durumu üzerine odaklanır. Kelvin'in uzay yolculuğuyla başlayan ve tümüyle Solaris'te geçen romanın tersine, Tarkovski, filme Kelvin'in dünyadan ayrılmadan önce

Solaris / 1972

Film psikolog Kris Kelvin'in (Donatas Banionis) babasının evinin çevresindeki arazide dolaşmasıyla başlar. Bu, Solaris adlı uzak, sıvı kaplı, gezegen benzeri cismin yörüngesindeki uzay istasyonuna doğru yola çıkmadan bir gün öncedir. Onlarca yıl süren çalışmalardan sonra bile oradaki bilimsel araştırmalar gezegenin anlaşılması konusunda çok az ilerleme kaydetmiş ve bir krizle yüzyüze kalınmıştır. Kelvin durumu değerlendirmek ve istasyonun geleceğine karar vermek için gönderilmektedir.

Burton (Vladislav Dvorjetski) adındaki eski bir pilot ziyarette bulunmaktadır. Birlikte yıllar önce alınmış ifadelerin çekimlerini izlerler. Bu filmde Burton, iki kayıp bilimadamının aranması sırasında Solaris'in yüzeyinde garip bir şekilde kocaman bir çocuk gördüğünü anlatmaktadır. Gemisinin kameraları sadece bulutları ve sakin yüzeyi kaydetmiş, iddiaları da halüsinasyon olarak reddedilmiştir. Deneyiminin doğruluğu hakkında Kelvin'i ikna etmeye çalışır. Bunu başaramayınca da öfkeli bir şekilde ayrılır. Ve arabasında, sonradan bilimadamlarından birinin çocuğuyla karşılaştığını ve bu çocuğun, boyu dışında, Solaris'te gördüğü çocukla aynı olduğunu söyler. Bir sonraki uzunca sahnede Burton yanında oğlu olduğu halde kalabalık ve yabancı bir şehrin (Tokyo) caddelerinde araba sürer. Kelvin, ayrılmadan önce, ne kadar çok şey biriktirmiş olduğunu belli edercesine, eski kağıtlarının bir çoğunu bir açık hava ateşinde yakar.

Yolculuğu sonrasında Solaris'e vardığında Kelvin kalan üç bilimadamından hiçbiri tarafından karşılanmaz ve uzay istasyonunu tehlikeli bir ihmal ve intizamsızlık içerisinde bulur. Onları ararken

arkadaşı Dr. Gibarian'ın (Sos Sargsyan) gizemli bir şekilde öldüğünü görür. Geri kalan ikisi sadece işe yaramaz ve kafa karıştırıcı bilgiler verir. Dr. Snaut'un (Jüri Järvet), eğer alışılmadık bir şeyler görürse aşırı tepki göstermemesi tavsiyesini aldıktan kısa süre sonra istasyonda başkalarının gözünün önünden görünüp kaybolduklarını görür. Solaris'in yavaşça kaynayan, civamsı yüzeyine yönelik araştırmalarına başlar.

Derin bir uykudan uyandığında, kapısının kilitle olmasına rağmen odasında bir kadın görür. Bu, karısı Hari'dir (Natalya Bondarçuk). O da orada bulunmaktan en az kendisi kadar şaşkıncıdır. Onun bir tür görüntü olduğunu anlayınca, kadının aklını çelerek onu kendi uzay gemisine bindirir ve uzaya fırlatır. Aceleden roketin çıkardığı ateşe yakalanır. Dr. Snaut yanıklarıyla ilgilenir ve daha fazla açılarak "ziyaretçiler" in, bilimadamlarının Solaris'in dikkatini ilk araştırmalarıyla çektikten sonra görünmeye başladığını söyler.

O akşam Hari odasında yeniden belirir. Kelvin bu kez daha sakindir ve gece boyunca onunla birlikte kalır. Uyandığında, bir önceki Hari'nin bıraktığı eş- elbiseleri saklamaya çalışır. Ama odadan çıktığında Hari paniğe kapılır ve metal kapıya

[yazının devamı arka sayfada](#)

anne ve babasının kırdaki evini ziyaretini göstererek başlar. Böylece yeryüzü ile uzayın soğuk ve yabancılaştırıcı atmosferi arasında bir karşıtlık yaratır.

Filmde Johann Sebastian Bach'ın bir koral prelüdü ve eski ustaların çeşitli resimleri görülüyor. Uzay gemisinin içinde Bruegel'in Aylar resimlerinin orijinalleriyle aynı boyutta reproduksiyonları vardır. Filmde ayrıca *İkarus'un Düşüşü* ve *Kardaki Avcılar* resimlerinden ayrıntılar kullanılmıştır. Son sahnede Kelvin babasının önünde diz çöktüğü ve babasının onu kucaklaması Rembrant'ın *Müsrif Evlâdın Dönüşü* tablosunu hatırlatır. Bu resimlerin filmde kullanılmasının nedeni Tarkovski için sinemanın çok genç bir sanat olmasında yatar. İzleyicinin bilinçaltında yüzyılların derinliğinden tarihsel bir perspektif kazandırmaya ve böylece izleyicinin sinemanın eski bir sanat olduğunu düşünmesini sağlamaya çalışmıştır.

Solaris filmi 1972 yılında Cannes'da hem jüri büyük ödülünü hem de FIPRESCI ödülünü kazandı.

Tarkovski bundan sonra en kişisel filmi olan *Ayna* üzerine çalışmaya başladı. 1975 yılında tamamlanan film Tarkovski'nin kendi çocukluğunu ve ailesinin dağılıpını yeniden canlandırır.

Tarkovski burada siyah-beyaz ve renkli film

vururken kendini kötü bir şekilde keser. Kevin onu yatağına götürdüğünde, yaraları gözünün önünde iyileşir. Dr. Sartorius (Anatoli Solonitsin) bir toplantı önerisinde bulununca, Kevin onu diğerlerine karısı olarak tanıtır ve ona saygı göstermeleri konusunda ısrar eder. Tartışma sırasında bilimadamları Solaris'in onu Kevin'in ona ilişkin anılarından yarattığını anlamaya başlarlar. İnsan değildir ama düşünceleri ve hisleri vardır. Sartorius bunların nötrinolardan yapıldığını ve onları yok etmenin mümkün olabileceğini öne sürer.

Kelvin Hari'ye çocukluk günlerinden kalma kendisinin ve anne-babasının ve sonra Hari'nin kendisinin filmlerini gösterir. Hari uyurken Snaut gelir ve Kelvin'in beyindalgası örüntülerini Solaris'e gönderme planından söz eder. Bu şekilde Solaris onları anlayabilecek rahatsız edici hayaletleriyle ilişki kurmaya çalışmaktan vaz geçecektir. Sartorius'un ise daha radikal bir planı vardır: Solaris'e ağır radyasyonla bombalamak suretiyle saldırmak.

Zaman geçtikçe Hari daha bağımsızlaşır ve Kevin'in görüşü dışında varolabilmeye başlar. Sartorius'tan gerçek Hari'nin on yıl önce intihar ettiğini öğrenir ve Kelvin de ona bütün hikayeyi anlatır. Hari sıvı oksijen içerek Kelvin'in odasının

kullanımının ötesine giderek kendi hikayesini anlatmak için başka film kliplerini filmin içerisine katar. Ayna kekemelikten kurtulmak için hipnotizma tedavisi olmaya gelen bir çocuğun bir psikolog tarafından muayene edilmesiyle başlar. Film sürdükçe, Tarkovski'nin bilinçaltı açığa çıkar gibi görünür ve filmsel sesi ayrılık, aile parçalanması ve savaştan

dışında yeniden canına kıyar ama acı ve spazmlar içinde birkaç dakika sonra yeniden hayata döner. Solaris'in yüzeyi çalkalanmaya başlar. Kelvin ateşler içinde bir uykuya dalar. Rüyasında annesi ve birçok Hariler odasında dolanmaktadır. Kendine geldiğinde Hari gitmiştir. Ve Snaut ona Hari'nin bıraktığı bir notu okur. Hari notta kendisini yok etmelerini bilim adamlarından kendisinin istediğini yazmaktadır.

Snaut Kelvin'e, beyin dalgalarını göndermeye başladıktan bu yana Solaris'in yüzeyinde adalar oluşmaya başladığını söyler. Kelvin Dünya'ya dönmekle bir zamanlar sevilmiş ve yitirilmiş olanla yeniden bir araya gelmek umuduyla Solaris'te kalmak arasında kararsızdır.

Sonra gerisingeri babasının evinin yanındaki donmuş gölün kıyısında görülür. Köpeği ona doğru koşar ve o da ona doğru mutlu bir şekilde yürür. Ama bir şeylerin yolunda gitmediğini görünce yüzü asılır: evin içine su dolmaktadır ve babası (Nikolai Grinko) içerde olmasına rağmen bunun farkına değilmiş gibi durmaktadır. Kapının önündeki merdivenlerde kucaklaşırlar. Bu sırada kamera geri çekilir; ev, göl ve çevredeki arazinin bir adada olduğu görülür. Ada Solaris'in yüzeyinde yüzmektedir.

etkilenecek yaşa gelmiş bir çocuğun yaşadığı kargaşayı anlatır. *Ayna* yoğun bir biçimde kişiseldir ve konusu, öyküsel olmayan bilinç-akışı yapısı daha çok uzun metrajlı filmlerin değil, deneysel filmlerin alanına girer.

Bir parça Freudçu bir dışavurum olarak, genç bir kadın olarak anneyi oynayan

oyuncu, aynı zamanda anlatıcının karısını da oynar. Tarkovski filmde yaşlı anne rolünü kendi annesine oynatarak filmi daha da öznelştirmiştir. Ayrıca Tarkovski'nin babası da aktüel anlatıcıya kontrpuan olarak okuduğu şiirleriyle filmde yer almaktadır. Bunun yanısıra Tarkovski bu filmde ikinci karısı ve üvey kızına da rol vermiştir. *Ayna*, hiç de şaşırtıcı olmayan bir biçimde Sovyet bürokrasisine takılan Tarkovski filmlerinden bir diğeri olmuştur.

1977 yılında Tarkovski sinemaya ara vererek Shakespeare'in *Hamlet*'ini bir tiyatro oyunu olarak sahneledi ama bu oyun Moskova eleştirilenleri tarafından pek beğenilmedi.

Tarkovski daha sonra 1979 yılında tamamladığı bir sonraki filmi *İz Sürücü* üzerine çalışmaya başladı. Boris ve Arkadi Strugatski'nin *Yol Kenarında Piknik* adlı bilim-kurgu romanından uyarlanan film Tarkovski'nin çekim aşaması en sorunlu olan filmi oldu.

Filmde bir iz sürücü biri kuşkucu bir profesör, diğeri de sinik bir yazar olan iki kişiyi "Kuşak" adı verilen gizemli bir bölgeye götürme konusunda anlaşır. Burası ıssız ve fiziksel gerçekliğin yeniden biçimlendiği bir yerdir. Burada en derin arzuların gerçekleştiği söylenen bir oda vardır. Bu odaya varmakla birlikte içeri girip girmedikleri filmde belli edilmez.

Ayna / 1975

Geniş bir bağlamda Ayna Alexei'nin (İgnat Daniltsev) düşünce ve duygularını ve onun çevresindeki dünyayı anlatır. Filmin yapısı süreksizdir ve kronolojik değildir, alışlagelmiş bir olay akışı yoktur ve çocukluk hatıralarıylaaktüel film çekimlerini bir araya getirir. Film üç ayrı zaman içerisinde gidip gelir: savaş öncesi dönem, savaş zamanı ve 1960'ların savaş sonrası dönemi.

Film Alexei'nin televizyonda bir doktor tarafından bir kekemenin muayene edilmesini izlemesiyle başlar. Bir sonraki savaş öncesi dönemde kırdaki bir sahnede, anne Maria (Margarita Terekhova) yoldan yayan olarak geçen bir yolcuyla (Anatoli Solonitsyn) konuşmaktadır. Evin içi ve dışı gösterilir ve bir ahır yanmaktadır. Bir düşün sahnesinde Maria saçlarını yıkar. Savaş sonrası dönemde, 1960'larda, Alexei telefonda annesi Maria ile konuşurken evin içi görülür. Savaş öncesi döneme dönüldüğü bir sonraki sahnede Maria bir yayınevinde düzeltmen olarak çalışmaktadır. Maria gözden kaçırmış olabileceği bir hatadan endişe duyarken iş arkadaşı Lisa (Alla Demidova) onu rahatlatarak sözler söyler.

Savaş döneminde Alexei, karısı Natalia ile tartışmaktadır (Natalia rolü, Maria rolündeki aynı kişi yani Margarita Terekhova tarafından canlandırılmıştır). Natalia ondan boşanmıştır ve oğlu İgnat ile birlikte yaşamaktadır (İgnat rolünü de yine İgnat Daniltsev canlandırmıştır). Bunu İspanya İç Savaşı ve bir balonun yükselişi sahneleri izler. Bir sonraki sahnede aynı ev görülür. İçeride garip bir kadın (Tamara Ogorodnikova) oturmaktadır. İgnat, Puşkin'in bir mektubunu okur ve babası Alexei tarafından telefonla aranır. Film savaş zamanına döner: Alexei silah talimi sırasında görülür ve bu arada

Çin-Sovyet sınır ihtilafı ve II. Dünya Savaşı'na ilişkin aktüel film sahneleri görülür. Bir sonraki sahnede, savaş sonrasında baba (Oleg Yankovsky) ile oğulun bir araya gelişi gösterilir. Film sonra savaş sonrası 1960'larda Alexei ve Natalia arasındaki tartışmaya geri döner.

Savaş öncesi döneme dönen filmde ev ve çevresindeki kır ve düşsel bir sahnede yatağının üzerinde havaya kalkan anne görülür. Sonra film savaş sonrası döneme geçer ve Alexei'yi ölüm döşeğindeyken gösterir.

Son sahne, savaş öncesi dönemdedir. Anne Maria hamileyken gösterilir ve ara ara genç ve yaşlı Maria görülür (yaşlı Maria'yı Tarkovski'nin kendi annesi Maria Vishnyakova oynamıştır).

Ayna büyük ölçüde Tarkovski'nin çocukluğunu resmeder. Savaş sırasında Moskova'dan ayrılıp bir kır evine yerleşmeleri, içekapanık baba ve bir yayınevinde düzeltmen olarak çalışan annesi filmde belirgin bir şekilde göze çarpar.

İz Sürücü / 1979

Filmin mekânı “Kuşak” adı verilen ve hükümet tarafından kapatılmış bir bölgenin civarındaki küçük bir kasabadır. Filmden anlaşıldığına göre Kuşak bir meteor çarpmasının veya belki de bir UFO inişinin yaşandığı insansız bir bölgedir. Filmin ana karakteri olan İz Sürücü, insanları Kuşağa ve özellikle de en derin arzularının kabul olduğu bir odaya götürüp getiren bir kılavuz olarak çalışmaktadır.

Film İz Sürücü karısı ve kızıyla evdeyken başlar. Karısı yasal sonuçları dolayısıyla, yeniden yasak kuşağa gitmemesini istese de o karısının yalvarmalarına kulak asmaz. İz Sürücü Kuşağa bir sonraki yolculuğunda götüreceği müşterileri olacak Yazar ve Profesör ile bulunduğu bir bara gider. Yazar ve Profesör’ün adları filmde geçmez, İz Sürücü onlara bu isimlerle seslenmeyi tercih eder. Üçü, bir jip kullanarak Kuşağı koruma altında tutan askerî barikattan geçmeyi başarırlar ve geçerlerken askerler tarafından üstlerine ateş açılır. Ve sonra Kuşağın kalbine doğru küçük bir drezin üzerinde ilerlerler.

İz Sürücü diğerlerine, çevrelerindeki tehlikelerden

korunabilmek için kendisi ne yaparsa aynısını yapmaları gerektiğini söyler. İz Sürücü yeni bir yere doğru yürümeden önce ileriye doğru kumaş şeritlerine bağlanmış metal somunlar fırlatarak çeşitli güzergâhları test eder. Kuşak genellikle zararsız ve sakin bir görünümde, herhangi bir yerde görünür bir tehlike yoktur. Yazar gerçek bir tehlike olduğu konusunda kuşkuludur. Profesör ise genellikle İz Sürücü’nün tavsiyelerine uyar.

Film büyük ölçüde tehlikeli Kuşak üzerindeki yolculuk ve karakterlerin neden odayı ziyaret etmek istediklerini anlattıkları felsefî tartışmalar üzerine odaklanır. Yazar esinini kaybediyor olmaktan endişe duyuyor gözükmemektedir. Profesör bir Nobel ödülü kazanmayı umuyor gözükmemektedir. Odaya giç girmediklerini söyleyen İz Sürücü Yeni Ahit’ten alıntılar yapar ve toplumda inancın yok olmasından yakınıdır. Önce çayırlardan yürürler ve sonra İz Sürücü’nün “et öğreticü” dediği bir tünelde ilerlerler. Her ne kadar İz Sürücü sürekli büyük bir tehlikeden söz etse de üç adamın hiçbirine hiçbir zarar gelmez. Odanın girişine geldiklerinde yolculukları sona erer. İz Sürücü film boyunca “Oklu Kirpi” adındaki bir önceki İz Sürücü’den söz eder. Kuşağa birlikte girdikleri şair kardeşi burada ölmüş, kendisi de dönüşte piyangodan ikramiye kazanmış ama bir hafta geçmeden canına kıymıştır. Yazar, İz Sürücü’yle Kuşak ve Oda hakkındaki bilgisiyle ilgili olarak uğraştığında, İz Sürücü bilgisinin Oklu Kirpi’den geldiğini söyler.

Bu noktada Profesör, kısmen meslektaşlarından biriyle yaptığı bir telefon görüşmesiyle odaya gelmesinin gerçek nedenini açığa vurur. Yanında bir bomba getirmiştir ve Oda’yı, kötü insanlar tarafından kişisel kazanç amacıyla kullanılabileceği korkusuyla yok etme niyetindedir. Üç adam hem sözlü hem de

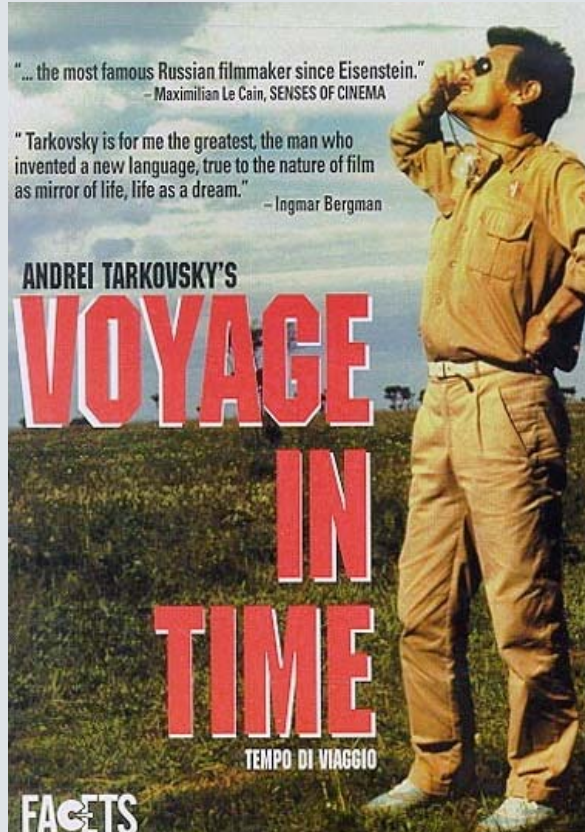
fiziksel olarak kavga ederler ve sonuçta Profesör bombayı kullanmaktan vazgeçer. Kameranın odanın içerisinde olduğu klasik bir Tarkovski uzun çekimi adamları odanın dışında oturuyor halde bırakır ve içeri girip girmediklerini açıklığa kavuşturamaz. Çekim, bir sağanağın kendiliğinden başlayıp sona ermesini gösterecek kadar uzundur.

Bir sonraki sahne, İz Sürücü, Yazar ve Profesörü gerisingeri barda gösterir. Yazar ve Profesör ayrılır ve İz Sürücü’nün karısıyla kızı gelir. İz Sürücü ailesiyle birlikte bardan ayrıldığında “Maymun” lâkaplı çocuğunun sakat olduğu ve yardımsız yürüyemediğini görürüz. Daha önceki bir diyalogda onun “kuşağın çocuğu” olarak bir tür genetik mutasyona uğradığı belirtilmiştir. Film Maymun’un tek başına mutfakta oturduğu uzun bir çekimle son bulur. Kız bir şiir okur ve sonra kafasını masaya dayar ve görünüşe göre telekinetik olarak üç bardağı masa üzerinde oynatır ve bunlardan biri yere düşer. Üçüncü bardak hareket etmeye başladığında, (filmin başlangıcında olduğu gibi) bir tren geçer ve bütün evin sarsılmasına sebep olur. Ve seyirci bardağın hareketinin Maymun’dan mı yoksa trenden mi kaynaklandığı konusunda merakla kapılır.

İz Sürücü'nün çekimi sırasında çeşitli sorunlar yaşandı. Dahası Tarkovski filmin çekim senaryosundan hoşnut değildi. Bunlar yetmiyormuş gibi 1978 yılının Nisan ayında Tarkovski bir kalp krizi geçirdi. Ve en

Yolculuk Zamanı / 1979

Yolculuk Zamanı 63 dakikalık bir belgesel ve yönetmen Andrei Tarkovski'nin *Nostalji* filminin çekim hazırlıkları sırasında İtalya'da yaptıkları yolculukları anlatıyor.

kötüsü filmin çekimlerinin yarısı tamamlandığında kullanılan filmlerin bozuk olduğu anlaşıldı. Bunun üzerine Tarkovski, daha küçük bir bütçeyle de olsa filmi yeni baştan çekme konusunda izin aldı ve Strugatski kardeşler Tarkovski'nin isteği doğrultusunda senaryoyu yeniden yazdılar. Yeni baştan çekilen film 1979 yılında tamamlandı ve 1980 yılında Cannes'da Ekümenik Jüri Ödülü verildi. (Ekümenik Jüri Ödülü, hıristiyan dini kuruluşları tarafından 1974'ten beri veriliyor ve jüri heyeti sinema alanında çalışan profesyoneller ve değişik kültürlerden gelen hıristiyanlardan oluşuyor.)

Batı'ya iltica

1979 yılında Tarkovski İtalya'ya giderek burada bir televizyon filmi olan *Yolculuk Zamanı*'ni çekti. Burada, senaryo yazarı olan arkadaşı Tonino Guerra ve İtalyan yönetmen Michelangelo Antonioni ile bir araya geldi. Tarkovski ve Guerra yıllardır birlikte bir film yapmayı planlıyorlardı, sonunda 1983 yılında tamamlanacak *Nostalji* filmi planlamaya başladılar.

İtalya'da çalışmak için kendisi ve ailesine çıkış vizesi başvurusunda bulunduğunda Sovyet otoriteleriyle yeni sorunlar yaşadı. Kendisine ve karısına çıkış izni verildi ama oğullarına vize verilmedi. Eğer birlikte yurtdışına çıkacak olurlarsa Tarkovskilerin iltica başvurusunda bulunacakları

Nostalji / 1983

Nostalji, İtalya'da yaşamış bir 18. yüzyıl Rus bestecisini araştırmak üzere İtalya'yı gezen Rus yazar Andrei Gorçakov'un (Oleg Yankovsky) hikayesini anlatıyor. Anlatı soyut, düşsel sahnelerle kesintilere uğruyor. Filmin temalarından biri mülteci Rusların duygularını irdelemek. Eleştirmenler bunu Tarkovski'nin kendi İtalya'da yaşama deneyimiyle özdeşleştiriyorlar. Hikayedeki diğer "nostalji" biçimlerini, çeşitli karakterlerin kendi ruhsal yabancılaşmalarının üstesinden gelme ve diğer insanlardan fiziksel ayrılıklarını onarma istekleri oluşturuyor.

düşünülyordu. Ne var ki Tarkovski *Nostalji*'yi çevirecekti ve bu film tamamlandığında gerçekten de Batı Avrupa'da kalmaya karar verdi.

Guerra ve Tarkovski'nin birlikte yazdıkları *Nostalji*, Ayna kadar olmasa da yine kişisel bir filmidir. Adı yine Andrei olan filmin

Kurban / 1986

Uzun bir jenerik bölümü Leonardo'nun bitmemiş resmi "Üç Bilge Kralın Ziyareti" adlı tablosu üzerinde görülürken, buna Bach'ın Aziz Matta'nın Acısı eserinden bir bölüm eşlik eder ve jenerik bölümü tablonun merkezindeki ağaca doğru yukarı bir hareketle sona erer.

Film Alexander ve genç oğlunun ışıltılı bir denize karşı kuru bir ağacı dikmeye çalışmasıyla başlar. Bu sırada Alexander oğluna Zen meseline benzer bir şey anlatmaktadır. Az sonra postacı Otto bisikletiyle gelir; kutlama telgrafları getirmiştir. Böylece Alexander'ın 50. doğumgünü olduğunu anlarız. Ailesiyle yapacağı kutlamaya postacının yanısıra yakın bir aile dostu ve doktor olan Victor da katılacaktır. Victor, kendisinden hep "Küçük Bey" diye söz edilen genç çocuğun gırtlığını ameliyat etmiştir ve çocuk bu nedenle henüz konuşmamaktadır.

Alexander eski bir oyuncu ve şu anda başarılı bir gazeteci, düşünür ve akademisyendir. Görünüşte sakin ve kendine hakimdir ama gerçekte kişisel bir bunalım, varoluşsal bir huzursuzluk yaşamaktadır. Günün ağırbaşlı kutlamaları sırasında Alexander ve

geçmiş yaşamı hakkında daha fazla şey öğreniriz. Aynı şekilde postacı Otto'nun paranormal görüngüler hakkında deneyim ve bilgisi olduğunu da öğreniriz.

Akşama doğru bir TV yayını, önceden yukarıdan hızla geçen jetlerin (veya füzelerin) sesinin patlak veren bir nükleer savaşla ilintili olduğunu haber verir. Çocuk karyolasında uyumaktadır. Geri kalanlar ise suskun ve ümitsiz bir şekilde aşağı katta beklerken Alexander sevgili evinin üst kattaki çalışma odasında (bu ana kadar inanmadığı) Tanrı'ya yemin eder: Eğer Tanrı olanaksız gerçekleşir ve dünyayı eski haline getirirse Alexander bundan sonra sessizlik içerisinde yaşayacak, oğlu ve sevgili evi de dahil olmak üzere en sevdiği ne varsa her şeyden feragat edecektir.

Gecenin ilerleyen saatlerinde postacı Otto Alexander'ı çalışma odasında ziyaret eder ve ondan gidip Maria ile yatmasını ister. Maria adanın öte tarafında yaşayan ve evde de yarı-zamanlı hizmetçilik yapan bir kızdır ve Otto onun "en iyisinden" bir cadı olduğunda ısrarlıdır. Otto, işlerin eski haline dönmek için tek yolunun Alexander'ın Maria ile yatması olduğunu söyler. Alexander Otto'nun bisikletini ödünç alarak gecenin karanlığında Maria'nın evine gider. Ayinsel bir şekilde ellerini yıkadıktan ve annesiyle ilgili dokunaklı bir hikaye anlattıktan sonra uysal ve lütufkâr Maria'yı kendisiyle sevişmeye ikna etmeyi başarır. Cinsel birleşmeleri birbirine sarılmış bedenlerinin havaya kalkmasıyla son bulur.

Alexander sabahleyin evindeki çalışma odasında uyandığında elektiriğin geldiğini farkeder. Sanki bir önceki gün gibidir. Görünüşe göre Tanrı'ya verdiği söz tutmak üzere, diğerlerini kandırarak evden

uzaklaştırır ve sonra neşeli bir şekilde evi ateşe verir. Ev çayır çayır yanarken Alexander çevredeki çamurlu arazide deliyle yaramaz bir çocuk arası bir halde dolanıp durur. Yangın şaşkın haldeki aileyi geri getirmiştir ve Alexander'ın maskaralıklarına boş yere engel olmaya çalışırlar ve bu sırada "iyi cadı" Maria da öbür taraftan görünür. Çok geçmeden bir ambulans gelir. Yarı-komik koşturmalardan sonra, sessizlik yemininden dolayı yaptıklarını açıklayamayan Alexander sonunda araca tıklır ve götürülür. Takip ettiğimiz ambulans "Küçük Bey" in yanından geçer. Çocuk, filmin başında dikmiş oldukları (önceki gün mü, aynı gün mü bilmeyiz) ağacı sulamaktadır.

Ambulansı son bir kez görmek için bu noktaya kadar bisikletiyle gelmiş olan Maria sessizce uzakta kayboluşunu seyreder ve sonra Otto'nun gelmiş olduğu yoldan bisikletiyle uzaklaşır. "Küçük Bey" ağacın dibine uzanmış bir halde gökyüzüne ve ağacın dallarına bakarken ilk ve tek sözlerini söyler: "Önce Söz vardı. Neden, baba?" Film kameranın yavaşça yukarı doğru ağacın gövdesi boyunca hareketiyle sona erer (filmin başlangıcında Leonardo'nun resmettiği ağaçtaki yukarı doğru hareketi tekrarlamaktadır). Ve sonra kuru dalları pırıltılı denizin önünde görürüz. Bunun üzerinde Tarkovski'nin filmi oğluna ithafı görülür.

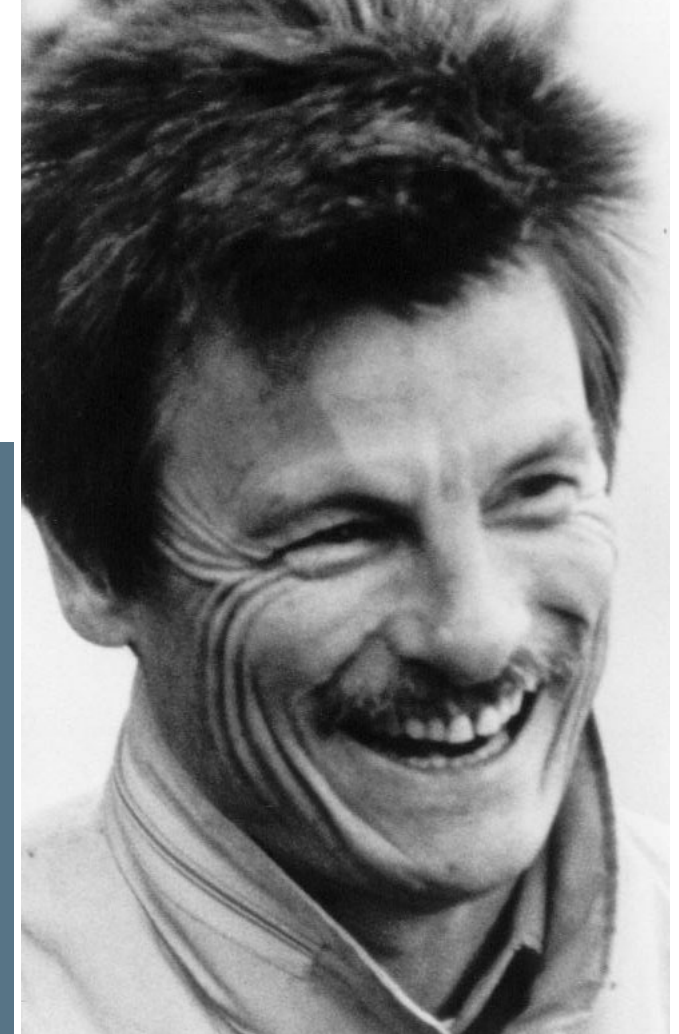
kahramanı Kuzey İtalya'da yaşayan bir şairdir. Burada ülkesinden ayrılmış bir Rus besteci olan Pavel Sosnovski'nin bir biyografisi üzerine çalışmaktadır. Bu hayalî besteci için model oluşturan kişi 18. yüzyılda yaşamış Ukraynalı besteci Maximillian Beryozovski'dir. Filmin kahramanı Andrei, tıpkı Tarkovski'nin kendisi gibi, kendini iki dünya arasında, kendi vatanı ve yaşamayı seçtiği ülke arasında sıkışmış bulur. *Andrei Rublev* bir kenara bırakılacak olursa *Nostalji* Tarkovski'nin en şiirsel filmi olduğu söylenebilir. Bu film Cannes'da Ekümenik Jüri Ödülü'ne ve FIPRESCI ödülüne lâyık görüldü. Öte yandan L'Argent'in yönetmeni Robert Bresson ile birlikte en iyi yönetmen ödülünü paylaştı.

Nostalji'den sonra Tarkovski Batı Avrupa'da kaldı ve İsveç'te son filmi olacak *Kurban*'ı çekti. Bu film bir adamın nükleer bir felaketi önlemek için kendini feda ettiği etrafında döner. Ama Tarkovski burada da yine düşler ve gerçeklik ile oynar. Film 1986'da Cannes'da Ekümenik Jüri Ödülü'nü, Jüri Büyük Ödülü'nü ve FIPRESCI ödülünü aldı ve iki yıl sonra British Academy'nin en iyi yabancı film ödülünü kazandı.

Tarkovski *Kurban* filminin çekimleri sırasında hastalandı. Film çekimleri tamamlandıktan sonra akciğer kanseri olduğu anlaşıldı. Yapılan tedaviden bir sonuç alınamadı ve hastalık ilerledi. Tarkovski'nin yakında öleceğini anlayan Sovyet otoriteleri nihayet oğluna çıkış vizesi

verdiler. Tarkovski oğluyla bir araya geldikten birkaç hafta sonra 28 Aralık 1986'da hayata gözlerini yumdu.

Tarkovski, ardında az denebilecek sayıda eser bırakmış olmakla birlikte bunlar hiç kuşkusuz dünyanın en büyük filmleri arasında yer alıyor.

“İsteyen herkes filmlerime içerisinde kendisini görebileceği bir aynaya bakar gibi bakabilir.”

“Benim işlevim filmlerimi seyredenleri sevmeye ve sevgilerini vermeye ihtiyacı olduklarının ve güzelliğin kendilerini çağırdığının farkına varmalarını sağlamaktır.”